

Wuknjenske wideja – džěłowe łopjena (3)

Lubina Hajduk-Veljkovićowa, Karin Schöne, Ph.D.

widejo 03 – Dowol we Łužicy

tema: dowol a nałožki wokolo jutrow

niwow: A2

wuknjenski zaměr a zwučowane komunikaciske jednanja:

- wo planach za wulěty rěčeć, časowy slěd zaso podać
- přestapjenje a wjeselo zwuraznić
- wo serbskich jutrownych nałožkach rěčeć
- pódlanske sady z dokelž
- adverbije, partikle, modalne słowa: *zawěšće, telko, bohudžak, na kóždy pad, tola / pak, nadobo, drje, najprjedy raz*



A Zawod do temy wideja

Jako zazběh do temy hodži so nadawk z wotkrywajom wobrazu. Wučer/ka sadži pod www.classtools.net/reveal/ wobrazy k móžnym aktiwitam w jutrownym času, na př. čotnikowanje, debjenje jekow, pućowanje po Łužiskich horach atd. Wuknjacy "wotkrywaja" wotměnjejo džěle wobrazow z tym, zo mjenuja jich ličbu. Hódaja, kotra aktiwita abo kotra městnosć drje so tam chowa, ručež móža dosć spóznać. Nadawkaj 1a a 1b zběrataj wosebje te aktiwity, kiž so we wideju jewja.

B Nadawki za zrozumjace słuchanje/ hladanje

džěl 1	0:00 - 1:24	nadawkaj 2a a 2b
--------	-------------	------------------

Nadawkaj 2a a 2b rozrisaja wuknjacy při hladanju.

džěl 2	1:25 - 2:09	nadawkaj 3 a 4
--------	-------------	----------------

W nadawkomaj 3 a 4 koncentruja so wuknjacy wosebje na wotběh podawkow.

džěl 3	2:10 - 3:00	nadawkaj 5 a 6
--------	-------------	----------------

K rozrisanju nadawka 5 (zrozumjenje detajlow) měli sej wuknjacy zapiski činić. Teksty we wideju jim při tym pomhaja. Nadawk 6 zwěšći, hač su wuknjacy hłowne wuprajenja wideja zrozumili. Wuknjacy z wjace znajomosćemi móža jón tež po přěnim hladanju wideja rozrisać.

C Džěło na leksice a gramatice

W nadawkomaj 7 a 8 wospjetuja wuknjacy wotběh, fokus je při tym na temporalnych adverbialnych wobstejenjach. Werby hodža so w nadawku 7 w perfekće wospjetować.

Nadawk 9 měri so na wužiwanje prepozicijow we wěstych padach k podawanju městnosće abo směra. Přez přiřadowanje słownych skupinow k padam spóznowaja wuknjacy prawidła: Kotry pad scěhuje na kotru prepoziciju, hdy wužiwam *po* město *do* abo *na*. Analognje k mustram maja so dalše přikłady tworjeć, na př. *kolesować / po Łužicy, po Błótach, po měsće*. Wažne je při tym rozeznawanje a korektne wužiwanje prepozicijow. Słowne skupiny budu wuknjacym při pisanskim nadawku 16 pomhać.

W nadawku 12 trenuja wuknjacy někotre modalne słowa a partikle, z kotrymiž móža hižo na niwowje A2 subjektiwne stejšćo k jednanju zwuraznjeć.

D Nadawki za swójske tworjenje teksta

W nadawkach 13 do 15 wjedu wuknjacy w swójskej režiji komunikaciju mjez Majku a Boženu dale, kiž so we wideju jenož naspomni. Trenuja při tym dialogiske (telefonat) a monologiske rěčenje (ertna powěšć).

Typiska kompetenca na niwowej A2 je pisanje jednorych přepróšenjow z namjetami za zhromadne aktiwity. Zo bychu to zwučowali, wupytaja sej wuknjacy móžny cil za wulět we Łužicy a zestaja krótke wopisowanje, na př. na digitalnej scěnowinje kaž *Padlet* abo *TaskCards* (domjacy nadawk). Jeli wužiwa so funkcija komentowanja abo posudžowanja, hodža so přinoški ze symbolom abo wuprajenjom komentować a z tym najwoblubowaniše poskitki zwěsćić. Na bazy swójskeho abo najwoblubowanišeho namjeta móža wuknjacy we wučbje přepróšenje z informacijemi wo wulěće pisać.

Rozrisanja nadawkow:

1a. po Łužiskich horach pućować ..., jutrowny tykanc jěsć, jutrowne jejka debić abo kupić, na křižerjow hladać ..., w Błótach čotnikować - njeeksistuje: jutrowny tykanc

1b. wulećeć, čotnikować, pućować – muzeju, jutrowne wiki, kofejowni, puću

2a) prawje je: w Budyšinje w dowolowym bydlenju přenocować, serbske jutrowne nałožki dožiwić

2b) wona je přestapjena, wona so hněwa

3. Sobotu dyrbi Majka najprjedy doma pomhać. Popołdnju wobhladataj sej z ćetu Borboru wustajeńcu w Serbskim muzeju w Budyšinje.

4. sej wustajeńcu w muzeju wobhladać, suweněry kupić, do Chrósćic jěć, křižerjow fotografować

5. drasta: čorný frak/ čorna suknya, na hłowje čorný cylinder; konje: pyšene, maja sekle; što činja: spěwaja kěrluše

6. prawje, prawje, prawje, wopak, wopak

12. Majka wjeseli so na měrne jutry w Błótach. Nadobo pak zazwoni ćeta Borbora. Chce serbske jutrowne nałožki dožiwić. Majka je přestapjena. Bohužel njemóže Majka z Boženu čotnikować. Na zbožo ma Božena zrozumjenje. Majka sej myśli, zo chce ćeta Borbora na kóždy pad/ zawěsće do Serbskeho muzeja hić a tež křižerjow widžeć. A tam je přeco telko ludźi! Ćeta Borbora chce zawěsće/ na kóždy pad serbske jutrowne jejka sobu domoj wzać.

14.

1	4	9	8	5	6	3	2	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tekst wideja:

Majka je jutry we Łužicy. Wona chce so w Błótach wočerstwic a z Boženu čotnikować.

Nadobo pak ju ćeta Borbora zazwoni. Wona je sej dowolowe bydlenje w Budyšinje knihowala. Tam chce přenocować a serbske jutrowne nałožki dožiwić.

Ow ně, myśli Majka. To je na ćetu Borboru motane!

Nětko dyrbi Majka swoje plany změnić! Ćeta Borbora chce zawěsće křižerjow widžeć. A tam je přeco telko ludźi!

Přestapjena Majka swój plan změní. Wona je so na měrne jutry w přirodže wjeseliła. Bohudžak ma Božena zrozumjenje a chce so njedźelu wječor z njej zetkać.

Sobotu dyrbi Majka najprjedy doma pomhać. Popołdnju wobhladataj sej z ćetu Borboru wustajeńcu w Serbskim muzeju w Budyšinje. Je to wustajeńca wo serbskich stawiznach. Ćeta Borbora je jara zahorjena. Wona lubuje wosebje stare instrumenty.

Nimo toho pyta za suweněrami. Chce na kóždy pad serbske jutrowne jejka sobu domoj wzać. Při kasy wupyta sej ćeta Borbora wjacore pisane jejka.

Jutry njedźelu jědže Majka z awtom do Chrósćic. Tam hromadža so křižerjo před cyrkwju na konjach. Woni spěwaja kěrluše. Konje su rjenje pyšene a maja sekle.

Majka steji mjez přihladowarjami na kromje puća. Wona křižerjow fotografuje. Nadobo wuhlada wona Symana. Wón sobu jěcha. Wupada cyle hinak hač hewak. Je w čornym fraku a na hłowje ma čorný cylinder.

Wona jemu kiwa a praji ćeće Borborje: “Syman studuje w Lipsku, sym jeho tam zeznała.”

Tež wón so wjeseli, hdyž ju widži.

Wječor zetka so Majka z dalšimi studentami w starym měšće. Woni bjesaduja a so směja. Hač drje tež Syman přiidže?

Wuknjenski widejo za hornjoserbšćinu 3 Dowol we Łužicy



1a. Što móžeš jutry we Łužicy činić a što nic? Wudospoń a namakaj, što njeeksistuje.

- | | | |
|--------------------------|-----------------------------|---------------------|
| <input type="checkbox"/> | _____ pućować abo kolesować | jutrowny tykanc |
| <input type="checkbox"/> | _____ jěšć | w Błótach |
| <input type="checkbox"/> | _____ debić abo kupić | po Łužiskich horach |
| <input type="checkbox"/> | _____ hladać abo jim pomhać | jutrowne jejka |
| <input type="checkbox"/> | _____ čotmikować | na křižerjow |

1b. Hdže móžeš jutry być a što móžeš činić? Powědaj.

w přirodže: sej z přecelemi _____ [le-wu-ćeć], w Błótach _____ [ko-mi-čoť-wać], po horach _____ [čo-pu-wać]

w měšće abo na wsy: sej w _____ [ju-ze-mu] wustajeńcu wobhladać, na _____ [ne-trow-ju-ki-wi] hić, w _____ [ow-ko-ni-fej] sedžeć, při _____ [ču-pu] abo před cyrkwu na křižerjow hladać.

2a. Kotre plany ma ćeta Borbora? Što je prawje?



- w Budyšinje w dowolowym bydlenju přenocować
- Błóta wopytać
- po Łužicy kolesować
- jutrowne jejka debić
- serbske jutrowne nałożki dožiwić

2b. Kak reaguje Majka na plany ćety Borbory?

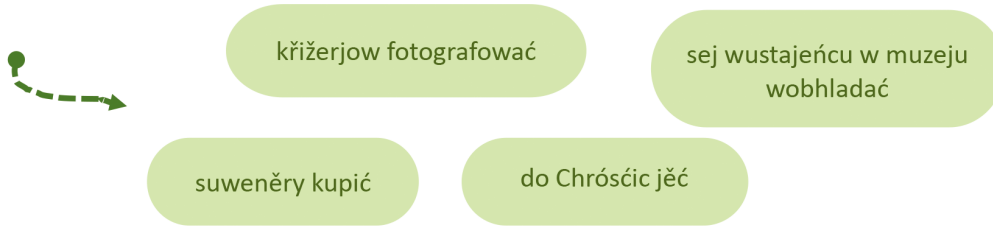
- wona so wjeseli | wona so hněwa | wona je přestapjena

3. Słuchaj derje a zapisaj prawy čas.

_____ dyrbi Majka najprjedy doma pomhać. _____

wobhladatej sej z ćetu Borboru wustajeńcu w Serbskim muzeju w Budyšinje.

4. Što činitej Majka a ćeta Borbora jutry? Zwjazaj stacije a wospjetuj w dualu, što činitej.



5. Wopisaj, što wěš wo křižerjach.

Kak su woni zdrasćeni?

Kak wupadaja konje?

Što křižerjo činja?

6. Nětko znaješ cyłe widejo. Praj, hač je to prawje abo wopak.

Majka chce so jutry w Błótach wočerstwic a z Boženu čołnikować.
 Ćeta Borbora chce serbske jutrowne nałożki dožiwić.
 Jutry njedzelu chce z Boženu do Chróscic jěć a křižerjow widzeć.
 Majka njeje cyłe jutry we Łužicy.
 Majka zetka so ze Symanom a dżetaj pućować.

✓ X

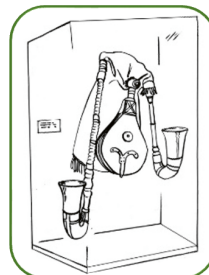
7. Přirjaduj słowa wobrazam.

w Błótach čołnikować swoje plany změnić
 sej jutrowne jejka wupytać sej wustajeńcu w Serbskim muzeju wobhladać
 křižerjow widzeć do Chróscic jěć













8. Majka powěda, što je dožiwiła. Zestaj wuprajenja z nadawka 7 w prawym rjedže. Wuži waj perfekt a podawanja časa: *najprjedy raz, potom, a, přichodny dzeń, na kóncu* *Sym ...*

9. Što móžeš jutry činić? Dži waj na prepoziciju a formu substantiwa a přiřaduj słowne skupiny k prawemu padej. Namakaj stajnje dalši přiřklad.

- * so po parku wuchodźować * do Chrósćic jěć * do zwěrjenca hić
- * sej ze swójbju wulećeć * po Błótach čotmikować * z přećelemi snědać
- * do muzeja hić * ze studentami kolesować * po Łužicy kolesować * sej do Budyšina wulećeć * na kofej hić * z přećelemi bjesadować * na Čornobóh pućować

#genitiw

#akuzatiw

#instrumental

#lokatiw

10. Wudospoń sady.

(nje)móc čotmikować – křižerjow widžeć – swój měř měć – w přirodže być – stare instrumenty lubować – do wustajeńcy hić – sej jutrowne jejka kupić

Majka je so wjeseliła, *zo ...*

Majka je přestapjena, *dokelž ...*

Borbora je zahorjena, *dokelž ...*

Borbora chce na kóždy pad ...

11. Što sej myslíš, je Božena dobra přećelka? Čehodla abo čehodla nic?

12. Zapisaj do sadow partikle a adverbije.

bohužel | na kóždy pad | na zbožo | pak (stajnje na 2. městnje w sadže) | *telko | zawěšće*

Majka wjeseli so na měrne jutry w Błótach. Nadobo _____ zazwoni ćeta Borbora. Chce serbske jutrowne nałožki dožiwić. Majka je přestapjena.

_____ njemóže Majka z Boženu čotmikować. _____ ma Božena zrozumjenje.

Majka sej myslí, zo chce ćeta Borbora _____ do Serbskeho muzeja hić a tež křižerjow widžeć. A tam je přeco _____ ludži!

Ćeta Borbora chce _____ serbske jutrowne jějka sobu domoj wzać.

13. Nahrawaj ertnu powěsć.



Sy Majka a chceš Boženje wujasnić, čehodla njemóžeš z njej čotmikować jěć. Namjetuj jej, zo zetkatej so njedzelu wječor. Nazwučuj ertnu powěsć.

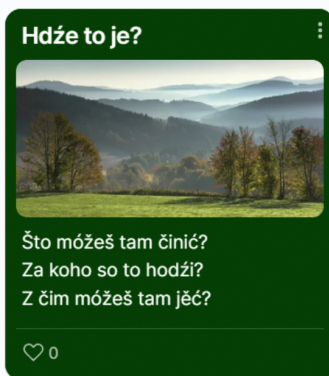
Spytaj, tute słowa wužiwać: *bohužel (je mi žel) | pak | zawěšće | na kóždy pad*

14. Čitaj dopisowanje Majki a Boženy. Zrjaduj dialog prawje.

1	B: Što džensa činitej?
	M: A Měrcin?
	B: Ně, žane zdaće. Maš někajki namjet?
	M: Wězo, rady. Wěš hižo, hdže?
	B: Měrcin ist hižo w Chrósćicach. Wón je lětsa přeni raz křižer.
	M: Snano jeho tam wuhladam. Přijědžeš tež do Chrósćic?
	B: Hišće w Slepom. Ale popoždnu nawróćimy so do Budyšina.
	M: Ćeta Borbora chce sej w Chrósćicach křižerjow wobhladać. Hdže sće wy?
	B: Ně, to njedočinju. Chcemoj so znajmjeńša wječor zetkać?

15. Chceš Boženu radšo zazwonić a z njej rěčeć. Zahraj z partnerom/ partnerku dialog.

16. Dokal móžeš sej we lužicy wulećeć?



a) Napisaj krótkte wopisowanje na digitalnej nowinje (na př. *Padlet* abo *TaskCards*).

b) Planuj wulět k městnu, kiž sy runje wopisował/a.

Napisaj mejlku z namjetom za přećela/ ćetu/ džěda / ... Kedźbu: Dźiwaj na to, što so za wuzwolenu wosobu derje hodźi.